

IN HONOREM:

PROF.UNIV.DR. VICTOR SPINEI LA 65 DE ANI

Arheologia medievală în țara noastră are o vârstă care abia a trecut de jumătate de secol. Dacă în urmă cu ceva mai bine de un secol, în 1906, V. Pârvan a schițat pentru prima dată un program de cercetare modernă în arheologia românească¹, punând apoi în două decenii bazele trainice ale școlii moderne de arheologie în România, care în scurt timp a dobândit un prestigiu european; abia la jumătatea veacului trecut, profesorul-arheolog și istoric de notorietate Ion Nestor,

distins discipol al magistrului V. Pârvan, el însuși devenit magistr, format în mare măsură la școala arheologică germană, sub îndrumarea savantului Gero von Merhat, a adus un suflu înnoitor în arheologia epocii preistorice și a epocii medievale, în fapt a pus, pe principii și metode moderne, bazele arheologiei medievale la noi, îndeosebi prin activitatea pe șantierul arheologic-școală de la Suceava. Putem afirma, fără rezerve, cum au făcut-o și alții înaintea noastră, că savantul Ion Nestor este creatorul școlii moderne de arheologie medievală din România².

Așa s-a format prima generație de arheologi medieviști din care au făcut parte Alexandru Andronic, Trifu Martinovici, Gheorghe Diaconu, Vasile Neamțu, Mara Nicorescu, Nicolae Constantinescu, Mircea D. Matei și alții.

Deși într-un climat total nefavorabil din punct de vedere ideologic și spiritual, cu numeroase și variate obstrucții, arheologia medievală, în țara noastră, s-a dezvoltat, maturizat și consolidat totuși în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

¹ Al. Zub, **Vasile Pârvan-efigia cărturarului**, Iași, 1974, p. 39-44; I. Mitrea, **Vasile Pârvan-inițiatorul programului de cercetare modernă în arheologia românească**, în *Carpica*, XXXV, 2006, p. 5-11.

² Cităm în acest sens doar câteva lucrări: M. Petrescu-Dîmbovița, **I. Nestor - omul și opera**, în *Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologice a Academiei Române*, 1995, 20, p. 99-106; **Ibidem**, în vol. **In memoriam Ion Nestor**, Buzău, 2005, p. 13-21; S. Dumitrașcu, **Ion Nestor - creator de școală arheologică**, în *MemAntiq*, XX, 1995, p. 327-336; Eugenia Zaharia, **Ion Nestor. Omul, cercetătorul, profesorul**, în vol. **In memoriam Ion Nestor**, Buzău, 2005, p. 27-31; N. Constantinescu, **Arheologia civilizației medievale de la sud de Carpați. Contribuția savantului Ion Nestor** în vol. **In memoriam Ion Nestor**, Buzău, 2005 p. 231-238; I. Mitrea, **Ion Nestor (1905-1974)-creator de școală în arheologia românească**, în *Zargidava-revistă de istorie*, IV, 2005, p. 25-36.

Numărul specialiștilor, precum și aria, dar și amploarea cercetărilor au sporit vizibil și benefic de la un deceniu la altul. În acest climat s-a format în timp o a doua generație de arheologi medievști, unii dublați de excelente calități specifice unor istorici medievști, din rândul cărora s-a afirmat și detașat, ajungând azi un nume reprezentativ pe plan național și internațional, în domeniul pe care îl slujește cu pasiune, credință, talent și tenacitate benedictină, prof.univ.dr. Victor Spinei membru corespondent al Academiei Române³.

A văzut lumina zilei la 26 octombrie 1943, în vremuri de război, în localitatea Lozova, județul Lăpușna, în zona de codru din centrul Basarabiei, din părinții Alexe și Natalia Spinei. Rădăcinile familiei sale coboară mult în pământul basarabean. Între strămoșii săi se numără câțiva preoți și intelectuali implicați în mișcarea de resurecție națională și în actul unirii din 1918. Așa de pildă, dintre strămoșii săi, Chiril Spinei și Alexandru Baltaga au participat activ la lupta de redeșteptare și emancipare națională a românilor basarabeni, din anii 1917-1918. Ajungând membrii ai Sfatului Țării au votat din toată inima, cu bucurie și speranțe, la 27 martie 1918, actul istoric al unirii Basarabiei cu România.

Împrejurările în care familia Spinei s-a stabilit, în cele din urmă la Iași, s-au derulat în momente de turnură dramatică pentru toți românii. La nici un an de la nașterea fiului Victor, familia Spinei sub presiunea armatei sovietice cuceritoare, în 1944, era nevoită să părăsească Basarabia și să se refugieze, mai întâi, în regiunile vestice ale României. A rămâne în Basarabia, sub ocupația armatei sovietice și a

³ Referiri la viața, activitatea științifică și didactică a prof.univ.dr. Victor Spinei, se găsesc în mai multe texte tipărite în ultimele decenii ale secolului al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea, pe care le menționăm și aici, venind în întâmpinarea celor interesați: C. P(re)da, în **Enciclopedia istoriografiei românești**, București, 1978, p. 301; I. Țurcanu, **Câteva cuvinte despre Victor Spinei și opera sa**, în vol. Victor Spinei, **Moldova în secolele XI-XIV**, Editura Universitas, Chișinău, 1994, p. 10-11; J. Filip, în **Enzyklopädisches Handburg fur Ur-und Frühgeschichte Europas**, III, Praga, 1998, p. 315; I. Dron, **Victor Spinei**, în *Capitala*, Chișinău, 79 (131), din 11.10.2000, p. 5; D. Berindei, **Recomandare pentru primirea domnului Victor Spinei ca membru corespondent al Academiei Române**, în *Academica*, anul XI, 6(126), 2001, p. 30; Al.F. Platon, **Dr. Victor Spinei-60**, în *Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol”*, XXXIX-XL, 2002-2003, p. 820-821; G.A. Bilavski, **Victor Spinei la 60 de ani**, în *ArhMold*, XXVI, 2003, p. 21-29; Dorina N. Rusu, **Membrii Academiei Române, 1866-2003, Dicționar**, ed. a III-a, București, 2003, p. 781; D. Berindei, **Prof.univ.dr. Victor Spinei, membru corespondent al Academiei Române, la 60 de ani**, în *Memoriile Secției de Științe Istorice și Arheologice*, seria IV, 28, 2003, p. 103; V. Chirica, D. Aparaschivei, **Cercetător științific I dr. Victor Spinei**, în *Institutul de arheologie Iași*, Iași 2004, p. 175-192; **Spinei Victor**, în **Dicționar Enciclopedic**, VI, R-Ș, București, 2006, p. 501; Gh. Postică, **Prefață** la volumul Victor Spinei, **Universa Valachica. Românii în contextul politic internațional de la începutul mileniului al II-lea**, Editura Cartdidact, Chișinău, 2006, p. 7-10; **Prof.univ.dr. Victor Spinei în dialog cu Ioan Mitrea**, Interviu, în *Revista de cultură Ateneu*, anul 45, nr. 10 (470), octombrie 2008, p. 10-11; I. Țurcanu, **Restitutor temporis acti**, în **Românii în Europa medievală (Între Orientul bizantin și Occidentul latin). Studii în onoarea Profesorului Victor Spinei**, volum îngrijit de Dumitru Țicu, Ionel Căndea, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2008, p. 11-25.

regimului comunist ce se extindea ca un tăvălug, era un risc prea mare, îndeosebi pentru o familie care avea ca ascendenți nume marcante ale luptei pentru cauza națională, în deceniile precedente. Să menționăm doar că unul dintre frații lui, Alexe Spinei, a pierit într-un lagăr de muncă din Siberia. Alte rude apropiate au trecut prin situații dramatice. Dar necazurile au urmărit familia Spinei și în „țară”, în 1947 tatăl lui Victor Spinei a fost răpus de o boală necruțătoare în epocă, de tuberculoză. Natalia Spinei rămasă văduvă, doar cu băiatul ei drag Victor, s-a stabilit definitiv la Iași în 1950. Era anul în care Victor Spinei trebuia să-și înceapă clasele școlii primare. Între 1950-1957 a urmat clasele primare și elementare la Școala „M. Kogălniceanu” din Iași. Din toamna anului 1957 până în vara anului 1961 a urmat clasele cunoscutului Liceu „C. Negruzzi” din Iași. Din anii de liceu s-a dezvoltat și pasiunea sa pentru istorie. Dintre profesorii acestui liceu de elită l-a marcat îndeosebi profesoara de istorie Ludmila Carasevici, în primul rând prin rigoarea sa profesională; de la aceasta a învățat, cu adevărat, ce înseamnă istoria autentică.

În toamna anului 1961 a devenit student la Secția de Istorie a Facultății de Istorie și Filozofie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași.

Încă din anul I de facultate a fost atras de arheologie, la început de preistorie, cu accent pe problematica cercetării culturii Cucuteni, și aceasta datorită mai ales fascinației emanate de profesorul Mircea Petrescu-Dîmbovița, alături de care a făcut „ucenicie” pe șantierul-școală de la Cucuteni-Băiceni.

Îmi amintesc că, încă din primele luni de studenție, Victor Spinei a devenit un membru activ al Cercului științific studențesc de Istoria veche a României, îndrumat de profesorii Mircea Petrescu-Dîmbovița, Nicolae Gostar și Dinu Marin. În anul II de facultate, Victor Spinei a prezentat în cadrul Cercului științific un prim referat, privind „topoarele din silex”⁴ care a reținut atenția profesorilor îndrumători de cerc și a studenților mai mari prezenți la activitatea de cerc. Pasiunea sa pentru preistorie s-a prelungit încă câțiva ani după terminarea facultății⁵, mergând în paralel cu începutul preocupărilor pentru arheologia medievală.

În timpul facultății, pe lângă dascălii amintiți deja mai înainte, un rol deosebit în formarea profesional-științifică a lui Victor Spinei l-au avut și regretații noștri profesori Constantin Cihodaru, Dumitru Berlescu, Vasile Neamțu, Ilie Grămadă și Gheorghe Platon.

La terminarea facultății, cu rezultate foarte bune, în vara anului 1966, Victor

⁴ Temă reluată și dezvoltată într-un studiu mai larg, definitivat după terminarea facultății și publicat în 1971: Cf. Victor Spinei, **Descoperiri de topoare din silex în Moldova**, în *MemAntiq*, III, 1971, p. 79-141.

⁵ Dovadă este publicarea unor articole și studii, pe lângă cel citat deja, în primii săi ani de activitate în cadrul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași din care amintim: V. Spinei și M. Nistor, **Un mormând din lespezi de piatră din nordul Moldovei**, în *SCIV*, 19, 1968, 4, p. 621-628; V. Spinei, **Einige Betrachtungen über äneolitische Feuersteinbeile in der Moldau**, în *Dacia*, N.S., XIV, 1970, p. 25-50, ș.a.

Spinei era hotărât să opteze pentru activitatea de cercetare științifică, respectiv pentru arheologie. Cunoscându-i pasiunea, seriozitatea, capacitatea intelectuală și puterea de muncă, mentorul său din anii studenției, profesorul Mircea Petrescu-Dîmbovița, i-a facilitat angajarea la Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași.

Sugestia de a se specializa în istorie și arheologie medievală a venit tot de la magistrul său, academicianul nonagenar de azi, Mircea Petrescu-Dîmbovița. A fost o sugestie benefică care îi deschidea un câmp larg de activitate și afirmare.

Intrat într-un institut de cercetare de mare prestigiu, cum era Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași al Academiei Române, într-un colectiv de arheologi și istorici remarcabili, cum s-a dovedit în timp, Victor Spinei s-a dăruit total cercetării și perfecționării permanente. Menționăm că pe lângă mentorul său din Iași, profesorul Mircea Petrescu-Dîmbovița, a avut raporturi științifice speciale cu profesorul Ion Nestor, căruia i-a fost doctorand la Universitatea din București.

Victor Spinei a mărturisit deseori, verbal și în scris, că a învățat multe de la predecesori, că a prețuit realizările multor înaintași, preluând câte ceva de la numeroși savanți din țară și din străinătate.

În multe din textele sale, îndeosebi din ultimele decenii, Victor Spinei dovedește a fi ținut seamă de raportul dintre „continuitate și renovare” în medievistică, precum și de „raportul dintre critica tradiției și nevoia continuă de reconstrucție”, teme deosebit de importante, pe larg dezbătute în istoriografia europeană din ultimele decenii, abordate recent și la noi într-un studiu de largă respirație istoriografică datorat academicianului Alexandru Zub⁶.

Așa cum am mai menționat, la absolvirea Facultății de Istorie și Filozofie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, în 1966, Victor Spinei a fost încadrat cercetător științific la Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” al Filialei Iași a Academiei, post pe care l-a ocupat până în 1990.

Cum era firesc, tânărul cercetător Victor Spinei a avut o preocupare constantă pentru perfecționarea profesională științifică. În 1973-1974 a făcut un stagiu de specializare la Institut für Vor-und Frühgeschichte, Universität des Saarlandes, Saarbrücken. Și-a început pregătirea prin doctorat sub îndrumarea prof. Ion Nestor la Universitatea București, iar după decesul marelui savant, în 1974, și-a finalizat și susținut cu brio teza de doctorat, cu titlul *Moldova în secolele XI-XIV*, în 1977, la Institutul de Istorie „N. Iorga” din București, sub coordonarea cunoscutului medievist prof.dr. Ștefan Ștefănescu, membru al Academiei Române.

În timp, Victor Spinei și-a continuat pregătirea științifică prin burse și stagii

⁶ Al. Zub, *Continuitate și înnoire în discursul istoric*, în *România în Europa medievală. (Între Orientul bizantin și Occidentul latin). Studii în onoarea Profesorului Victor Spinei*, volum îngrijit de Dumitru Țicu, Ionel Căndea, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2008, p. 53-62.

de documentare în Germania, S.U.A., U.R.S.S., Bulgaria, Polonia, Austria, Marea Britanie, Ungaria, Israel, Italia, Suedia etc.

Revenind la activitatea sa de cercetător științific și reluând firul vieții sale academice, menționăm mai întâi, faptul esențial, că dr. Victor Spinei a efectuat numeroase și importante cercetări arheologice. A condus, în calitate de responsabil de șantier, cercetările din 15 situri arheologice și a făcut parte din colectivele de cercetare a încă 14 situri, răspândite în spațiul carpato-nistean. Cele mai mari satisfacții profesionale, după cum a declarat în câteva rânduri, i-au fost oferite de cercetările arheologice de la Băiceni, Bârlălești, „Prodana”-Bârlad și Siret.

După evenimentele din decembrie 1989, în martie 1990, Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași s-a reorganizat, cum era și firesc, formându-se două institute de cercetare, respectiv Institutul de Arheologie, unitate academică, nou creată, în fapt desprinsă din vechiul institut, avându-l ca director pe consacratul și reputatul arheolog dr. Dan Gh. Teodor și Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” condus de distinsul istoric dr. Alexandru Zub.

În noul cadru instituțional, în 1990, dr. Victor Spinei a devenit cercetător științific III, apoi în 1995 cercetător științific I (din 1997 cu o jumătate de normă); între 1990-2004 a fost șef al Sectorului de Arheologie Medievală, iar din 2003 până azi este director al Institutului de Arheologie din cadrul Filialei Iași a Academiei Române.

În paralel, dr. Victor Spinei a activat, cu rezultate remarcabile, în învățământul superior. Între 1990-1992 a fost profesor asociat la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza”, între 1992-1995 a fost conferențiar universitar la catedra de Istorie a Românilor, între 1995-1999 a fost profesor universitar la catedra de Istorie Universală, iar din 1999 până astăzi este profesor universitar la catedra de Istorie Veche și Arheologie.

Strâns legat de viața universitară și academică, să menționăm că pe măsura creșterii prestigiului său științific au venit numeroase și importante recunoașteri, din țară și de peste hotare, acum mulțumindu-ne să consemnăm că din 1990 prof.univ.dr. Victor Spinei a devenit conducător de doctorat, în specialitatea istorie și arheologie medievală, iar din 2001 este membru corespondent al Academiei Române.

Întreaga evoluție profesional-științifică a prof. univ.dr. Victor Spinei, prestigiul de care se bucură azi, în țară și în străinătate, se sprijină temeinic pe o bogată activitate științifică concretizată în 11 volume de autor, 16 volume reprezentând ediții îngrijite ale unor lucrări datorate marilor înaintași, precum N. Iorga, Gh.I. Brătianu, Leonid Boicu, dar și altora din țară și din străinătate; 14 volume reprezentând ediții de lucrări coordonate, singur sau în colaborare; 102 articole și studii, de autor și coautor; patru cursuri universitare tipărite; 75 de alte diverse texte, despre manifestări științifice internaționale, călătorii de

documentare științifică în străinătate; prefețe; medalioane consacrate unor mari istorici etc. și 47 de recenzii și note bibliografice răspândite în zeci de publicații de specialitate⁷. Cele peste 225 de articole, studii, recenzii, note etc. sunt răspândite în peste 40 de publicații din țară și străinătate⁸, dovadă a interesului pe care îl stârnesc textele sale.

După ce a publicat peste 30 de articole și studii, în 1982 Victor Spinei și-a publicat teza de doctorat, cu titlul **Moldova din secolele XI-XIV**⁹, lucrare foarte bine primită în rândul specialiștilor din țară și străinătate, dovadă și numărul mare de recenzii și prezentări, în general deosebit de favorabile¹⁰. Prezentând și analizând punctual și cu mare competență problematica complexă privind etapa premergătoare formării statului medieval de la est de Carpați, lucrarea **Moldova în secolele XI-XIV**, elaborată în spiritul școlii Analelor și a celei critice, la incidența dialogului dintre istorie și arheologie, este și rămâne cu siguranță un model. Lucrarea menționată a cunoscut și o ediție în limba engleză¹¹, precum și o a doua ediție, cu numeroase completări, tot în limba română, tipărită la Chișinău¹².

Dovadă a valorii lucrării **Moldova în secolele XI-XIV** este, fără îndoială, și faptul că a fost distinsă cu premiul „N. Iorga” al Academiei Române pe anul 1982.

Lucrarea **Moldova în secolele XI-XIV** rămâne cartea fundamentală a istoricului Victor Spinei. Toate celelalte contribuții științifice, cuprinse în alte câteva lucrări monografice sau în cele peste 100 de articole și studii, sunt complementare, dezvoltă și întăresc aspecte esențiale ale lucrării menționate. De

⁷ O bibliografie completă a lucrărilor publicate, până acum, de prof. univ. dr. Victor Spinei este inclusă în volumul citat mai sus la nota 6 (în paginile 27-51).

⁸ Dintre aceste numeroase publicații de specialitate menționăm: *SCIV/ SCIVA*, *Arheologia Moldovei*, *Memoria Antiquitatis, Dacia*, N.S., *Carpica*, *Cercetări Istorice*, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”*, *Arheologia Polski*, *Dacoromania (din Freiburg-München)*, *Materiale și Cercetări Arheologice*, *Danubius*, *Hierasus*, *Analele Brăilei*, *Acta Moldaviae Meridionalis*, *Arheologia Medievală*, *Studii și Cercetări Numismatice*, *Suceava-Anuarul Muzeului Județean*, *Studia Antiqua et Archeologica*, *Patrimoniu - Chișinău*, *Revista de Istorie a Moldovei-Chișinău*, *Dorul-Danemarca* și multe altele.

⁹ V. Spinei, **Moldova în secolele XI-XIV**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, 383 p., 58 figuri.

¹⁰ Între semnatarii acestor recenzii și prezentări, apărute în țară și străinătate, sunt: Vasile Neamțu, Scarlat Porcescu, M.D. Popa, Al. Zub, Constantin Preda, A. Fabritius, Ioan Mîtreă, M. Alexianu, Haralambie Mihăescu, P.Ș. Năsturel, A. Busuioceanu, Leon Șimanschi, Gh. Cunesco, M.D. Matei, Florin Constantiniu, I.A. Pop, B. Diamant, Gh. Comariță, V.B. Perkhavka și K. Zach.

¹¹ V. Spinei, **Moldova in the 11th-14th Centuries**, Editura Academiei Române, București, 1986, 277 p., (cu recenzii și prezentări datorate istoricilor E.D. Tappe, J. Darrauș și E. Saita, publicate la Londra, Paris și respectiv Roma).

¹² V. Spinei, **Moldova în secolele XI-XIV**, ed. a II-a, cu consistente completări, Editura Universitas, Chișinău, 1994, 495 p., (cu recenzii și prezentări semnate de Dumitru Agache, Dumitru Ivănescu, Vasile Stati și E. Oberländer-Târnoveanu).

altfel, această continuitate de obiective a eforturilor sale științifice este mărturisită chiar de către istoric în prefața unui volum recent¹³.

De altfel și următoarea sa monografie, **Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X-XIII. Români și turanici**¹⁴, apărută doar la trei ani după **Moldova în secolele XI-XIV**, se circumscrie aceleiași problematici, dezvoltând, pe baza unei documentații sporite, dar nu suficiente după autor, unul din subcapitolele tezei de doctorat și respectiv al monografiei publicate în 1982. De data aceasta istoricul a avut de înfruntat dificultăți enorme datorită, mai ales, insuficienței materialului documentar, în primul rând a izvoarelor scrise, dar și a lipsei unor cercetări arheologice de amploare cu rezultate semnificative. Nu a renunțat și a biruit recurgând la creșterea ariei informaționale, după cum mărturisește chiar Victor Spinei: „*Ariditatea și ambiguitatea*” acestor izvoare „*ne-a obligat la utilizarea informațiilor istorice colaterale, precum și la apelul la rezultatele investigațiilor interdisciplinare. Inserția de materiale documentare revelatoare, îndeosebi a celor inedite sau neluate în discuție pentru istoria spațiului est-carpatic, o considerăm de cea mai mare însemnătate, dat fiind faptul că teritoriul care ne polarizează interesul păstrează încă numeroase aspecte esențiale insuficient explorate și clarificate*”¹⁵ (s.n.I.M.). Avem în această mărturisire o admirabilă adaptare a viziunii școlii Analelor asupra noțiunii de „document istoric”. Să ne amintim, în acest sens, cele scrise de marele medievist francez Lucien Févre: „*Istoria se face cu documente scrise fără îndoială. Când ele există. Dar ea se face, ea trebuie să se facă fără documente scrise dacă acestea lipsesc, cu tot ceea ce ingeniozitatea istoricului îi poate permite să folosească pentru a-și fabrica miera, în lipsa florilor obișnuite*”¹⁶.

Lucrarea **Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X-XIII. Români și turanici** este o remarcabilă reușită mai ales prin tratarea atentă și echilibrată, în spiritul adevărilor exprimate de sursele documentare, a relațiilor interetnice, a dialogului etnocultural între civilizația românilor sedentari și civilizația triburilor nomade de stepă.

Alte cinci cărți semnate de Victor Spinei: **Ultimile valuri migratoare de la nodul Mării Negre și al Dunării de Jos**¹⁷; **Marile migrații din estul și sud-**

¹³ V. Spinei, **Universa Valachica. Românii în contextul politic internațional de la începutul mileniului al II-lea**, Editura Cartdidact, Chișinău, 2006, p. 11.

¹⁴ V. Spinei, **Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X-XIII. Români și turanici**, Editura Junimea, Iași, 1985, 238 p., (cu recenzii-prezentări semnate de istoricii Al. Zub, Nelu Zugravu, Marius Alexianu, N. Beldiceanu, I. Mamina, I.A. Pop, Dan Gh. Teodor, I. Toderașcu, A. Andrieș, L. Fassel și A. Gawlik).

¹⁵ V. Spinei, **op.cit.**, p. 12.

¹⁶ L. Févre, **Combats pour l'histoire**, ed. a II-a, Paris, 1965, p. 428.

¹⁷ V. Spinei, **Ultimile valuri migratoare de la nordul Mării Negre și al Dunării de Jos**, Editura Helios, Iași, 1996, 327 p., (cu recenzii-prezentări semnate de A.M. Bodale, I.G. Konovalova).

estul Europei în secolele IX-XIII¹⁸; *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century*¹⁹; *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century, I, Hungarians, Pechenegs and Uzes*²⁰ și *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century, II, Cumans and Mongols*²¹ prezintă importante aspecte, tratate interdisciplinar și sistematic, ale civilizației nomazilor din veacurile IX-XIII și impactul acestor civilizații asupra neamurilor din spațiul carpato-balcanic și evident asupra românilor.

Am mai spus-o și o repetăm, istoricul Victor Spinei are un adevărat cult pentru marii înaintași, dovadă și preocupările sale nu numai de a le cunoaște, valorifica și continua opera, dar și de a o reedita, în unele cazuri, în vederea cunoașterii contribuției semnificative pe care predecesorii săi au adus-o culturii românești și universale. Aceste preocupări s-au concretizat în publicarea unor studii și medalioane dedicate acestor înaintași în diverse reviste, reunite cu peste un deceniu în urmă, alături de patru texte inedite, într-un interesant volum intitulat **Reprezentanți de seamă ai istoriografiei și filologiei românești și mondiale**.²² În studiile și medalioanele redactate autorul face importante considerații privind viața și opera unor mari înaintași, publică numeroase și importante documente constând în scrisori, referate, memorii, adrese etc. Între cei evocați și prezentați în volum menționăm pe N. Iorga, Alexandru Boldur, Gheorghe I. Brătianu, David Prodan, Emil Turdeanu, Alexandru Ciorănescu, Alexandru Andronic, Nicoară Beldiceanu, Eugen Coșeriu, Vasile Neamțu, Petre Năsturel și Eugen Lozovan. I-am menționat deoarece numele lor se cuvine a fi pomenite mai des, dar și pentru a evidenția aria preocupărilor lui Victor Spinei.

Consemnăm că un recent volum din opera lui Victor Spinei reunește un număr de 16 articole și studii, tipărite în diverse reviste, din care unele greu accesibile, sub titlul **Universa Valachica. Românii în contextul politic internațional de la începutul mileniului al II-lea**²³. Cele 16 studii, în funcție de

¹⁸ V. Spinei, *Marile migrații din estul și sud-estul Europei în secolele IX-XIII*, Iași, 1999, 513 p. (cu recenzii-prezentări semnate de V. Ciocîltan, L. Rădvan, Claudia Furtună și C. Furtună, B. Apăvăloaie, A. Gorodenco).

¹⁹ V. Spinei, *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century*, Cluj-Napoca, 2003, 546 p. (cu recenzii-prezentări semnate de L. Rădvan, B.P. Maleon, Ch. J. Halperin).

²⁰ V. Spinei, *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century, I, Hungarians, Pechenegs and Uzes*, Amsterdam, 2006, 314 p.

²¹ V. Spinei, *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century, II, Cumans and Mongols*, Amsterdam, 2006, 521 p. (recenzie D. Micu).

²² V. Spinei, *Reprezentanți de seamă ai istoriografiei și filologiei românești și mondiale*, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 1996, 414 p.

²³ V. Spinei, *Universa Valachica. Românii în contextul politic internațional de la începutul mileniului al II-lea*, Editura Cartdidact, Chișinău, 2006, 780 p. Toate cele 16 studii cuprinse, în

tematica abordată, au fost grupate în patru capitole, cu titluri semnificative, rezumând în esență problematica majoră a preocupărilor: I. **Etnogeneza românească și vechi mențiuni scrise asupra teritoriilor carpato-balcanice**; II. **Aspecte terminologice, demografice, economice și politice specifice regiunilor românești de la est de Carpați**; III. **Românii și ultimile valuri de migratori** și IV. **Geneza vieții urbane în spațiul carpato-nistean**.

Lucrările selectate pentru acest volum se circumscriu unui obiectiv general și permanent pentru preocupările științifice ale autorului, respectiv istoria spațiului carpato-balcanic în epoca târzie a migrațiilor și începuturile evului mediu, rescrisă prioritar pe baza „*surselor scrise sau în care acestea sunt juxtapuse izvoarelor arheologice*”.

În **Cuvânt înainte** la acest volum autorul mai face câteva mărturisiri importante, dintre care amintim pe aceea potrivit căreia abordând în demersurile sale științifice „*probleme legate de devenirea istorică a străromânilor sau a românilor, am încercat în măsura posibilităților să le ancorăm în realitățile europene contemporane*”, continuând astfel, exemplar după părerea noastră, efortul început de N. Iorga și Gh. I. Brătianu de a fixa cât mai exact locul românilor în istoria universală.

Un aspect important al vieții și activității istoricului Victor Spinei este acela al permanentelor legături cu plaiurile basarabene, unde a văzut lumina zilei.

Chiar în **Cuvânt înainte** la volumul menționat mai sus, mărturisește, din nou, cât de legat este de acest pământ, unde „*familia mea își are rădăcini adânci, niciodată uitate, niciodată ignorate*”. Această dragoste față de plaiurile natale și oamenii acestui străvechi pământ românesc i-a fost înșuflețită și cultivată, în special de părinții săi. Deloc întâmplător familia Spinei s-a stabilit la Iași, pentru a fi cât mai aproape de pământurile natale.

Profesorul Victor Spinei a avut și are la Chișinău și în alte orașe din Basarabia mulți prieteni, colaboratori etc. între care regretatul istoric medievist și arheolog Ion Gh. Hâncu, dizident remarcabil, prigonit și hărțuit aproape toată viața de regimul comunist de la Chișinău și Moscova; profesorii universitari și remarcabilii arheologi Ion Niculiță, Gheorghe Postică și mulți alții. După 1990, profesorul Victor Spinei a contribuit direct la formarea unor tineri cercetători, cu precădere istorici și arheologi medieviști. A avut și are numeroși studenți și doctoranzi din Basarabia. A făcut și face dese deplasări în Basarabia pentru documentare, participă la activitatea de pe unele șantiere arheologice, este prezent la simpozioane și sesiuni științifice, ține lecții studenților etc. Este prezent cu

volum, sunt însoțite de o *addenda* în care se menționează periodicul sau volumul unde au fost publicate, se evaluează în ce măsură punctele de vedere exprimate, cu ani în urmă deseori, sunt în consonanță cu cele din literatura de specialitate actuală și se citează selectiv câteva din principalele lucrări apărute în ultimii ani în țară și străinătate, care au tangență cu problematica abordată în fiecare din studiile cuprinse în volum.

articole și studii în reviste de cultură și în reviste de specialitate care apar la Chișinău. Așa cum am mai menționat, la Chișinău, prin grija colegilor, prietenilor și colaboratorilor, i-au fost tipărite două volume, respectiv **Moldova în secolele XI-XIV**, în 1994 și **Universa Valachica. Românii în contextul politic internațional de la începutul mileniului al II-lea**, apărut în 2006. La rândul său, Victor Spinei a sprijinit și sprijină apariția unor lucrări de istorie și arheologie, datorate unor colegi de la Chișinău, cum este tipărirea recentă a importanței lucrări a profesorului, istoric și arheolog notabil, Gheorghe Postică, **Civilizația medievală timpurie din spațiul pruto-nistean (secolele V-XIII)**, (Editura Academiei Române, București, 2007).

De două decenii istoricul Victor Spinei este cadru didactic universitar, în prezent unul din cei mai distinși profesori ai Facultății de Istorie și respectiv ai Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Desfășoară o intensă activitate de îndrumare științifică a studenților, masteranzilor și doctoranzilor. Are un permanent și benefic dialog științific cu tinerii pe care îi învață și de la care învață.

Este un profesor foarte bine pregătit, exigent, dar corect, fapt pentru care este apreciat și respectat în mod deosebit de către tinerii studenți sau tinerii care fac pregătire prin masterat și doctorat. Ca unul care cunoaște din interior învățământul superior românesc, dar suficient de bine și învățământul superior occidental, are și unele rezerve și nemulțumiri pe care le-ar dori corectate spre binele acestui domeniu de activitate, vital pentru prezentul și viitorul țării. Astfel, recent, mărturisise într-un *Interviu*²⁴ că „*nivelul pregătirii studenților este inferior celui din deceniile anterioare*”, dar remarcă și faptul că totuși „*sunt numeroși tineri dotați, harnici și pasionați care beneficiază azi de oportunități de documentare superioară celor din trecut, îndeosebi datorită burselor de studii ce li se oferă la universitățile occidentale*”. Într-o altă ordine de idei, profesorul Victor Spinei spunea, și pe bună dreptate, cum rezultă și din declarațiile multor universitari de prestigiu, că „*sistemul Bologna favorizează prioritar elementele mediocre și în niciun caz elitele*”. Distinsul universitar, conducător de doctorat și membru în numeroase comisii de acordare a unor doctorate, mai evidenția că există „*grave carențe și în cazul doctoratelor*”. Între altele propunea „*instituirea titlului de doctor habilitat*”, care să se acorde celor cu realizări științifice autentice. Sperăm că un curent de opinie puternic, promovat de cele mai reprezentative voci ale învățământului superior românesc, în favoarea unor idei precum cele enunțate de profesorul Victor Spinei, dar și de alții, ar fi benefic și într-adevăr înnoitor spre binele învățământului superior românesc.

Revenind la activitatea științifică a profesorului Victor Spinei, nu avem o imagine cât mai aproape de realitate dacă nu menționăm efortul deosebit, neobservat în totalitate deseori, de îngrijire a unor ediții din opera înaintașilor sau

²⁴ Prof.univ.dr. Victor Spinei în dialog cu Ioan Mitrea, **Interviu**, în *Revista de cultură Ateneu*, Anul 45, nr. 10(470), octombrie 2008, p. 10-11.

de coordonare a unor ediții de lucrări colective, sau de autori contemporani.

Astfel, pentru cei interesați, amintim că Victor Spinei a coordonat volumul **Confluente istoriografice românești și europene. 90 de ani de la nașterea istoricului Gheorghe I. Brătianu** (Iași, 1988, 549 p.), a îngrijit, în două ediții, admirabila lucrare a lui Gheorghe I. Brătianu, **Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană** (București, 1988, I, 352 p; II, 378 p. și ediția a II-a revăzută, Iași, 1999, 503 p.); volumul III din sinteza lui N. Iorga, **Istoria românilor** (București, 1993, 421 p.); a coordonat volumul colectiv **Spațiul nord-est-carpatic în mileniul întunecat** (Iași, 1997, 257 p.); a îngrijit o ediție din N. Iorga, **Chestiunea Dunării. (Istorie a Europei Răsăritene în legătură cu această chestiune)**, (Iași, 1998, 334 p.); o ediție din L. Boicu, **Principatele Române în raporturile politice internaționale (1792-1821)**, (Iași, 2001, 327 p.); o ediție din F. Kellogg, **Drumul României spre independență** (Iași, 2002, 366 p.); și alte câteva lucrări de autori români sau străini²⁵. De asemenea, singur sau în colaborare, a coordonat alte peste 20 de volume ale unor autori români și străini²⁶.

Profesorul Victor Spinei este prezent în viața științifică a țării și prin participarea în comitetele de redacție ale unor prestigioase publicații precum *Arheologia Moldovei* (din 2004 este redactor responsabil), *Dacia, N.S.*, *Historia Urbana*, *Arheologia medievală*, *Studia Antiqua et Archeologica*, *Istros*, *Crișana Antiqua et Medievalia* ș.a. Este fondator și coordonator al seriilor *Honoraria* și *Florilegium magistrorum historiae arheologiaeque Antiquitatis et Medii Aevi* și coeditor al seriilor *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae* și *Bibliotheca Archaeologica Iassiensis*, tipărite sub egida Institutului de Arheologie din Iași. A făcut sau face parte, ca membru, din numeroase și importante Comisii, Comitete și Comisii Naționale și Regionale, între care amintim doar că a fost vicepreședinte al comisiei de Istorie a Orașelor din România (1993-1997), este membru al Comisiei Naționale de Arheologie, membru al Comitetului Național de Studii sud-est Europene al Academiei Române, membru al Comitetului științific al Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași, președinte al comisiei mixte Româno-Ucrainene de Istorie, Arheologie, Etnografie și Folclor a Academiei Române etc.

Istoricul și arheologul Victor Spinei este o prezență activă și peste hotare. A participat, până acum, la numeroase reuniuni științifice internaționale (Congrese, simpozioane, colocvii etc.) la München, Spoleto, Stuttgart, Moscova, Chișinău, Bratislava, New York, Cernăuți, Odessa, Roma etc. A colaborat în Austria la realizarea importantei lucrări **Enzyklopädie des europäischen Ostens**,

²⁵ Menționarea tuturor edițiilor îngrijite poate fi consultată în **Bibliografia lucrărilor lui Victor Spinei** din lucrarea **România în Europa medievală (între Orientul bizantin și Occidentul latin). Studii în onoarea profesorului Victor Spinei**, volum îngrijit de Dumitru Țicu și Ionel Căndea, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2008, p. 29-31.

²⁶ Lista integrală a acestor volume se află în lucrarea sus citată, la nota 25 (p. 31-33).

este membru corespondent al Institutului Arheologic German (din 2005), membru de onoare al Centrului de Cercetări arheologice din Republica Moldova (din 2006) și membru în European Association of Archaeologists din Praga (din 2006).

Cum era și firesc, pentru bogata și rodnică sa activitate în domeniul arheologiei și istoriei medievale, pentru munca la catedra universitară, pentru efortul de a promova istoriografia românească pe plan internațional etc., a fost distins cu numeroase premii și diplome. Pe lângă Premiul „N. Iorga” al Academiei Române, pe anul 1982, amintit deja mai sus, mai menționăm doar Diploma de onoare „D. Gusti” a Consulatului României la New York, acordată în 1995; premiul pentru carte de știință, pentru volumul **Marile migrații din estul și sud-estul Europei în secolele IX-XIV** acordat de Asociația Editorilor din România la Târgul Internațional de Carte de la București, în 2000 și Premiul „C. Giurescu” al Fundației Culturale *Magazin Istoric*, acordat în anul 2001.

Cu ocazia frumoasei aniversări a zilei de naștere, colegii, prietenii, colaboratorii și unii din foștii doctoranzi, din țară și de peste hotare, i-au dedicat un frumos volum pe care l-am citat deja de câteva ori în note și ne face plăcere să-l menționăm și în acest final al modestului nostru text: **Românii în Europa medievală (Între Orientul bizantin și Occidentul latin). Studii în onoarea profesorului Victor Spinei**, îngrijit de Dumitru Țicu și Ionel Cândea, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2008, 895 p.

La 65 de ani, prof.univ.dr. Victor Spinei, membru corespondent al Academiei Române, este foarte activ, cu preocupări științifice multiple, cu proiecte importante în curs de realizare.

Suntem convinși că toate aceste proiecte și altele care se vor naște, vor fi împlinite. Convingerea noastră se bazează pe importantele sale realizări de până acum, pe impresionanta sa putere de muncă, pe rigoarea și efervescența sa spirituală. Prin tot ce face, prin realizările recente, Profesorul Victor Spinei dovedește că vârsta este o problemă de autosugestie. Unii se simt bătrâni la 50 de ani și încep să depună armele – alții sunt încă foarte tineri, spiritual în primul rând, la 65 de ani precum aniversatul nostru, sau sunt prezențe active aproape la 95 de ani cum este magistrul nostru comun, academicianul Mircea Petrescu-Dîmbovița.

La tipărirea acestor rânduri, evenimentul aniversar a trecut de câteva luni. Ne facem datoria ca de aici, din acest final de pagină, să-i urăm prof.univ.dr. Victor Spinei sănătate, energie creatoare și noi realizări spre binele medievisticii și în general spre progresul istoriografiei românești.

Ioan Mitrea